

**OPPIMISVALMIUKSIEN
KARTOITUS**
**Alavuden erityisammattikoulun
valintakurssilla ja
koulutuskokeilujaksolla**

Susanna Österlund
Marraskuu 2007

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Kehittämishankeraportti

Tekijä(t) ÖSTERLUND, Susanna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OPPIMISVALMIUKSIEN KARTOITUS Alavuden erityisammattikoulun valintakurssilla ja koulutuskokeilujaksolla		
Koulutusohjelma Ammatillinen erityisopettaja		
Työn ohjaaja(t) HIRVONEN, Maija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää Alavuden erityisammattikoulun valintakurssille ja koulutuskokeilujaksolle oppimisvalmiuksien kartoituslomake. Opiskelijaksi hakeva nuori kutsutaan hakupapereiden perusteella valintakurssille tai koulutuskokeilujaksolle. Jakson aikana nuori tutustuu oppilaitokseen ja opiskelijan kanssa yhdessä luodaan kokonaisnäkemys hänen voimavaroistaan ja tuen tarpeistaan.</p> <p>Kehittämishanke lähti liikkeelle tarpeesta kehittää yhdenmukainen kartoituslomake valintakurssin ja koulutuskokeilujakson ajaksi. On tärkeää että näiden jaksojen aikana opiskelijaksi hakevan nuoren valmiuksien ja tuen tarpeiden kartoittaminen tapahtuu yhdenmukaisin perustein.</p> <p>Tuotoksena syntyi Alavuden erityisammattikoulun käyttöön räätälöity lomake. Lomake on tarkoitettu opettajan työkaluksi. Oppimisvalmiuksien kartoituslomakkeella arvioidaan mm. tarkkaavaisuutta, pitkäjänteisyyttä, ohjeiden ymmärtämistä, opiskelijan oppimisstrategioita, oman toiminnan ohjaamista, motivaatiota, viretasoa ja sosiaalisia taitoja.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Ammatillinen koulutus, arviointi, erityisopetus, kehitysvammaisuus.		
Muut tiedot		

Author(s) ÖSTERLUND, Susanna	Type of Publication Development project report	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title EVALUATION FORM FOR EVALUATING LEARNING ABILITY IN ALAVUS VOCATIONAL SPECIAL EDUCATION INSTITUTION DURING ENTRANCE COURSE.		
Degree Programme Vocational Teacher Educational Collage, Special Needs Teacher Education.		
Tutor(s) HIRVONEN, Maija		
Assigned by		
Abstract <p>The Alavus Vocational Special Education Institution offers possibilities for students with special needs to study in different pre-vocational and vocational programs. The school is for students with severe learning disabilities. The application process starts with entrance courses which are held during the summer period.</p> <p>The goal of this development program was to develop the form that is used during the entrance course in Alavus Vocational Special Education Institution. The purpose of the evaluation is to gather information about the learning potential, strengths and special needs of the applicant. The evaluation is to be done in co-operation with the applicant, parents, teachers and other school staff as holistic as possible. The entrance course is also helping the applicants and their parents to get acquainted with school and the staff.</p> <p>The needs for this development program arise as there was a big need to unify the evaluation process during the entrance course. The unification of the criteria's is essential for getting a realistic view of the applicant's abilities and needs of assistance.</p> <p>The result of this development program was a form that is a unified tool for the teacher. The evaluation form includes the following areas: attention level, attention span, understanding of instructions, learning strategies, motivation, activity level and social skills.</p>		
Keywords Evaluation, Special Needs Education, Severe Learning Disabilities, Vocational Education.		
Miscellaneous		

SISÄLLYSLUETTELO

1 OPPIMISVALMIUKSIEN KARTOITTAMINEN	2
2 ALAVUDEN ERITYISAMMATTIKOULU	3
2.1 Yleistä ammatillisista erityisoppilaitoksista	3
2.2 Opiskelu Alavuden erityisammattikoulussa	4
2.3 Ammatillinen peruskoulutus	5
3 VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA OPETUS JA OHJAUS.....	7
3.1 Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tehtävät ja tavoitteet	7
3.2 Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	7
3.3 Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus.....	9
4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA	9
4.1 Hakeminen Alavuden erityisammattikouluun	10
4.2 Valintakurssi	10
4.3 Koulutuskokeilu	11
4.4 Opiskelijaksi valitseminen	12
5 OPPIMISEDELITYSTEN KARTOITUS.....	13
5.1 Oppimisedellytysten arviointi	13
5.2 Opintojen jatkuessa tehtävä arviointi.....	15
5.3 Arvioinnin eri muodot ja kohteet	16
6 KEHITTÄMISHANKKEEN KULKU	18
6.1 Kokemuksia käytännössä.....	19
7 POHDINTA.....	20
LÄHTEET	22
LIITE 1.....	23

1 OPPIMISVALMIUKSIEN KARTOITTAMINEN

Erityistä tukea tarvitsevan nuoren yksi merkittävimmistä siirtymävaiheista on siirtyä perusopetuksesta jatko-opintoihin, esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen. Silloin alkaa aivan uudenlainen elämänvaihe. Nuori kenties muuttaa uudelle paikkakunnalle, opiskelija-asuntolaan ikäistensä nuorten seuraan.

Alavuden erityisammattikoulu on erityisoppilaitos, jonka tehtävänä on tarjota ammatillista koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Ennen kuin nuori on tullut valituksi oppilaitokseen opiskelemaan, hän on osallistunut valintakurssille tai koulutuskokeilujaksolle. Näiden jaksojen aikana opiskelijan oppimisedellytykset ja erityisen tuen tarve kartoitetaan. Lopullinen opiskelijavalinta tapahtuu hakijan hakupapereiden ja valintakurssin tai koulutuskokeilujakson perusteella.

Alavuden erityisammattikoulussa järjestetään valintakursseja perusopetuksen päätyttyä, kesäkuussa. Valintakurssin aikana opiskelijan kanssa yhdessä luodaan kokonaisnäkemys hänen voimavaroistaan ja tuen tarpeistaan. Opettaja puolestaan kohtaa opiskelijaksi hakevan nuoren ryhmässä, jossa on useita muitakin uusia hakijoita. Vaihtoehtoisesti kyseessä voi olla koulutuskokeilu, jolloin opiskelijaksi hakeva nuori opiskelee sen ryhmän opintojen mukaisesti, johon hän on hakemassa. Tulevaisuudessa Alavuden erityisammattikoulu siirtyy käyttämään pelkästään koulutuskokeilujaksoja opiskelijavalinnassa.

Opiskelijaksi oppilaitokseen pääseminen merkitsee nuorelle hakijalle suurta suunnan määrittäjää tulevaisuudessa. Erityisammattikoulussa tähdätään ammatillisen pätevyyden saavuttamiseen ja yhteiskunnan jäsenenä tarvittavien perustietojen ja taitojen sekä elämänhallinnan valmiuksien mahdollisimman hyvään, itsenäiseen hallintaan. Opiskelijaksi pääsemisellä on myös yksilöllisen kehittymisen lisäksi yhteiskunnallinen merkityksensä.

Tässä kehittämishankkeessa luotiin oppimisvalmiuksien kartoitusta varten opettajan työkaluksi arviointilomake. Alavuden erityisammattikoulussa ei ole aiemmin ollut käytössä yhtenäistä oppimisvalmiuksien kartoituslomaketta valintakurssin tai koulutuskokeilun ajaksi. Käyttämällä yhdenmukaista kartoituslomaketta opiskelijaksi hakevien oppimisvalmiuksia arvioidaan yhdenmukaisin perustein.

2 ALAVUDEN ERITYISAMMATTIKOULU

2.1 Yleistä ammatillisista erityisoppilaitoksista

Ammatilliset erityisoppilaitokset ovat erikoistuneet vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja muiden erityistä tukea ja olosuhteita tarvitsevien nuorten ja aikuisten ammatilliseen koulutukseen ja kuntoutukseen (Mänty 2000, 96). Vapaaksi jääneille opiskelupaikoille voidaan ottaa myös muita kuin vammaisia opiskelijoita. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestetään ammatillista peruskoulutusta, jatko-, täydennys- ja uudelleen koulutusta sekä valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on Männyn (2000, 96) mukaan edistää yhdessä kuntoutuspalvelujen kanssa opiskelijan kokonaiskuntoutusta.

Useimmilla erityisammattikouluilla on palvelu- ja kehittämiskeskuksen asema ja velvollisuudet. Tällä tarkoitetaan ammatillisen erityisopetuksen sisällön, opetusmenetelmien ja oppimateriaalin kehittämistä sekä asiantuntija-avun antamista muille oppilaitoksille. Erityisammattikoulu tarjoaa ammatillista erityisopetusta, valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta lähinnä kehitysvammaisille nuorille sekä huolehtii opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. (Opetushallitus 2007.)

Ammatillisen erityisopetuksen tavoitteet ovat pääsääntöisesti samat kuin ammatillisen koulutuksen yleisopetuksessa. Muiden tavoitteiden lisäksi mainitaan opiskelijan kokonaiskuntoutuksen edistäminen yhteistyössä

kuntoutuspalvelujen tuottajan kanssa. Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä, täsmentää Mänty (2000, 99). Lisäksi hän toteaa, että opetussuunnitelman perusteissa ammatillisen erityisopetuksen tavoitteeksi on asetettu, että opiskelija saavuttaa sellaisen ammatillisen pätevyyden, joka auttaa työllistymistä ja työssä menestymistä, saa mahdollisuuksia täydentää pätevyyttään oman alan jatko-opinnoilla ja kehittää yhteiskunnan jäsenenä tarvittavia perustietoja ja taitoja sekä elämänhallinnan valmiuksia. (Mänty 2000, 99.)

2.2 Opiskelu Alavuden erityisammattikoulussa

Alavuden erityisammattikoulu on yksi maamme ammatillisista erityisoppilaitoksista. Se on valtion omistama ammatillinen oppilaitos, jonka toiminta perustuu ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja jolle opetusministeriö on myöntänyt erityisen koulutustehtävän toimia ammatillisena erityisoppilaitoksena.

Alavuden erityisammattikoulu antaa ammatillista erityisopetusta, valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta sekä toimii opetusta kehittävänä oppilaitoksena. (Alavuden erityisammattikoulu 2007.)

Alavuden erityisammattikoulun toiminta-ajatuksessa oppilaitoksen toiminnan tavoitteet määritellään seuraavasti:

”Toiminnan tavoitteena on luoda edellytykset opiskelijalle toimintakyvyn monipuoliseen kehittymiseen ja kasvamiseen. Keskeisinä lähtökohtina ovat opiskelijan kyvyt, tarpeet, elämäntilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat.”

(Mänty 2000, 103.)

Opiskelun kokonaisvaltaisuus ilmenee siinä, että opiskeluajan keskeinen pitkän ajan tavoite on opintojen jälkeisessä ajassa.

Ammatillinen koulutus on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa ja kestää n. kolme vuotta. Opiskelu on käytännönläheistä ja työpainotteista, ja siihen sisältyy

ammattiopintojen lisäksi yhteisiä opintoja 20 opintoviikkoa.

Opiskelijalla on mahdollisuus valita opintoja oppilaitoksen muilta koulutusaloilta ja muodostaa työllistymistä ja itsenäistä elämää mahdollisimman hyvin palveleva opintokokonaisuus. Yhteisten opintojen pakollisia opintokokonaisuuksia (16 ov) ovat:

- äidinkieli
- ruotsi
- englanti
- matematiikka
- fysiikka ja kemia yhteiskunta-, yritys- ja työelämätiätous
- liikunta- ja terveystietous
- taide- ja kulttuuri

Valinnaisia lisäopintoja (4 ov) ovat:

- ympäristötieto
- tieto- ja viestintätekniikka
- etiikka
- kulttuurien tuntemus
- psykologia
- yritystoiminta

2.3 Ammatillinen peruskoulutus

Alavuden erityisammattikoulu tarjosi vuosina 2005 – 2006 koulutusta seuraavilla ammattialoilla ja linjoilla: Catering-ala, kotitalous- ja kuluttajapalvelut (kota), puhdistuspalveluala (pupa), käsi- ja taideteollisuusala (käta), kiinteistönhoito (kiho), kone- ja metalliala (kome), puuala (puu), ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (valmentava, ava), työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (moniala, vaka) ja ”todella työelämään” - täydennyskoulutus. Alueellisia toimipaikkoja on kunakin vuonna koulutuksen kysynnän mukaisesti.

Vuonna 2005 oppilaitokseen hakijoita oli 143. Aloituspaikean heistä sai 58 opiskelijaa. Vuonna 2006 hakijoita oli 206 ja heistä aloitti opintonsa 102 opiskelijaa. Taulukossa 1. opintonsa aloittaneet opiskelijat on jaoteltu opintolinjoittain sekä alueellisten toimipaikkojen mukaan.

Opintonsa vuosina 2005 ja 2006 syksyllä aloittaneet opiskelijat

Opintolinja	2005	2006
kome	3	-
käta	6	3
puu	2	4
kopa	2	4
catering	-	6
kiho	2	2
todella työelämään	8	8
valmentava	13	16
moniala	2	5
Alajärvi	3	1
Ilmajoki	1	-
Jalasjärvi	-	8
Kälviä	4	5
Seinäjoki	3	2
ava, Ulvila	8	3
kiho, Ulvila	1	6
pupa, Ulvila	-	2
vaka, Ulvila	-	12
vaka, Vaasa	-	8
kopa, Vaasa	-	7

Taulukko 1. Opintonsa vuosina 2005 ja 2006 aloittaneet opiskelijat.

Taulukosta käy ilmi eri opintolinjoilla aloittaneiden opiskelijoiden jakautuminen oppilaitoksessa. Lisäksi taulukosta näkyy alueellisten toimipaikkojen opiskelijatilanne.

3 VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA OPETUS JA OHJAUS

3.1 Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Vammaisten opiskelijoiden valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tehtävinä ja tavoitteina on määritelty Päivänsalon ja Miettisen (2003, 10 - 11) mukaan seuraavaa:

”Koulutuksen järjestäjät määrittelevät valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tavoitteeksi peruskoulussa ja muussa kuntoutuksessa aloitetun työn jatkamisen ja vammaisten henkilöiden elämän edellytysten kehittämisen mahdollisimman lähelle normaalitasoa. Koulutuksen aikana selkiytetään ammatinvalintaa ja kartoitetaan mahdollisuuksia jatko-opintoihin tai mahdollisesti valmentaudutaan tulevaan työtehtävään. Työkäyttäytymisen ja taitojen oppiminen ovatkin koulutuksen ydintavoitteena. Opiskelijan omat henkilökohtaiset vahvuudet ja niiden kehittäminen ovat lähtökohtana oman työn ja elämäntavan löytämiselle. Tätä kautta opiskelija voi selviytyä mahdollisimman vähällä tuella yhteiskunnassa. Kuntoutuksessa ja opetuksessa keskitytään juuri niihin osa-alueisiin, joissa hänellä on eniten ongelmia. Erityisen huomion kohteena on opittujen taitojen siirtovaikutuksessa ja siksi opiskelu tapahtuukin mahdollisimman laajasti oppimisympäristöissä kuten pankissa, kaupassa, asunnossa ja muissa arkielämän tilanteissa. Koulutuksen päätyttyä opiskelijalla tulee olla mahdollisimman hyvät valmiudet itsenäiseen elämään, koulutukseen tai työhön. Koulutus perustuu yksilöllisiin tavoitteisiin, yhteistyöhön ja moniammatilliseen toimintaan, lisäksi opetukseen sisältyy jatko-opintoihin tai työelämään ohjausta.”

3.2 Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus

Koulutuksen laajuus on 20 – 40 opintoviikkoa tai erityissyiden perusteella 80 opintoviikkoa. Koulutus on tarkoitettu perusopetuksen harjaantumisopetuksen suorittaneille opiskelijoille, joiden tavoitteena on perustutkinnon suorittaminen.

Koulutuksen aikana pyritään antamaan mahdollisimman todenmukainen kuva työelämästä, erilaisista ammateista ja kouluttautumisen vaihtoehdoista. Näiden pohjalta opiskelija pystyy arvioimaan ja selkiyttämään omia tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan. (Päivänsalo & Miettinen 2003, 13.)

Koulutuksessa pyritään kehittämään Päivänsalon ja Miettisen (2003, 13) mukaan opiskelijan valmiuksia ja vahvuuksia siten, että hän kykenisi edellytystensä mukaisesti osallistumaan ammatilliseen peruskoulutukseen tai hankkimaan ammatillisen uudelleen koulutuksen.

Opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija oppii luottamaan omiin kykyihinsä, selviytyy päivittäisistä elämäntilanteista ja pystyy kehittämään elämänhallintataitojaan. Opiskeluvaiheita kehitetään kertaamalla ja syventämällä aiemmissa opinnoissa hankittuja tietoja, taitoja sekä opiskelutekniikkaa. Tavoitteena on lisäksi itsenäisen ja tavoitteellisen tiedonhankinnan sekä opiskelutekniikan oppiminen siten, että jokainen opiskelija löytäisi itselleen parhaiten soveltuvan tavan työskennellä ja erilaisten tietolähteiden monipuolisen hyödyntämisen.

Päivänsalon ja Miettisen (2003, 14) mukaan teoriaopetus toteutetaan integroituna käytännön tekemiseen, kokemiseen ja pienimuotoisiin projekteihin yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Opiskelu koostuu luokkaopetuksesta, työharjoittelusta, koulutuskokeiluista ammatillisissa oppilaitoksissa ja myös tarvittaessa asumisharjoittelusta. Opetus koostuu opetussuunnitelman perusteissa määritellyistä opintokokonaisuuksista joiden laajuus päätettiin yksilöllisesti ja joustavasti opiskelijan lähtökohdista.

Alavuden erityisammattikoulussa opiskelee yleensä kaksi opetusryhmää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa. Koulutuksen aikana kartoitetaan opiskelijan opiskeluvaihtoehtoja. Lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan henkilökohtaisia tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan sekä suuntaamaan toimiaan niiden mukaisesti. (Toimintakertomus 2007, 8.)

3.3 Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus

Koulutus on laajuudeltaan 40- 120 opintoviikkoa. Koulutus on tarkoitettu niille useimmiten moni- ja vaikeavammaisille opiskelijoille, joiden oppimisedellytykset tai elämäntilanne eivät mahdollista tutkintotavoitteisen ammatillisen koulutuksen suorittamista. Näillä opiskelijoilla on kuitenkin edellytyksiä sijoittua johonkin työtehtävään. (Päivänsalo ja Miettinen, 2003, 15.)

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija kykenisi mahdollisimman itsenäiseen ja rikkaaseen elämään sekä saisi valmiuksia, joiden avulla selviäisi edellytystensä mukaisesti mahdollisimman itsenäisesti kodin, työyhteisön ja yhteiskunnan asettamista haasteista. Lisäksi Päivänsalon ja Miettisen (2003, 15) mukaan opiskelun aikana selvitetään tarvittavien tukimuotojen ja apuvälineiden tarve sekä ne toimintatavat, jotka lisäsivät opiskelijan itsenäisyyttä ja helpottavat hänen selviytymistään arkielämän tilanteista. Opetus tapahtuu toiminnallisesti ja käytännönläheisesti. Tavoitteena on tukea opiskelijan myönteisen minäkuvan kehitystä ja antaa valmiuksia oman elämän hallintaan. Koulutuksen kautta opiskelija saa edellytystensä mukaisia työelämän tietoja ja taitoja, jotka mahdollistavat hänen sijoittumistaan johonkin työtehtävään joko avoimille työmarkkinoille, toimintakeskusten tarjoamaan päivätoimintaan, avotyöhön, tuettuun työhön tai suojatyöhön.

Alavuden erityisammattikoulussa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen lähtökohtana on ollut yksilöllisen opintokokonaisuuden muodostaminen opiskelijan tarpeiden, toiveiden ja tulevaisuuden näkymien mukaisesti (Toimintakertomus 2007, 9).

4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA

Tässä kehittämishankkeessa kehitettiin Alavuden erityisammattikoulun valintakurssien ja koulutuskokeilujen käyttöön opiskelutaitojen kartoituslomake

4.1 Hakeminen Alavuden erityisammattikouluun

(Alavuden erityisammattikoulu 2007.)

Alavuden erityisammattikouluun voidaan ottaa opiskelijaksi kehitysvammaisia sekä muita ammatillista erityisopetusta tarvitsevia nuoria ja aikuisia.

Oppilaitos ei kuulu yhteishakuun. Hakemus tehdään oppilaitoksesta saatavalle lomakkeelle. Hakuaika on vuosittain 1.1.- 15.3. Hakemusten tulee olla perillä 15.3. klo 16.15 mennessä.

Hakemukseen liitetään:

- koulu- ja työtodistusten jäljennökset
- psykologin lausunto (tai kuntoutussuunnitelma, joka sisältää nämä tiedot)
- lääkärin lausunto B1 (tai kuntoutussuunnitelma, joka sisältää nämä tiedot)
- muut mahdolliset selvitykset, lausunnot ja suositukset (esim. opettajan, ohjaajan lausunto, HOJKS).

Osa hakijoista kutsutaan kesäkuussa pidettävälle lyhytkurssille, jossa tehdään lopullinen koulutussuunnitelma. Tämä käytäntö tulee muuttumaan, koska vuodesta 2008 alkaen kesän valintakursseja ei enää järjestetä. Opiskelijaksi hakeneista osa kutsutaan kevään aikana järjestettävälle koulutuskokeilujaksolle.

4.2 Valintakurssi

Kesäisin järjestettävistä valintakursseista oppilaitoksellamme on pitkät perinteet, sillä niitä on järjestetty yli 20 vuoden ajan. Kurssit olivat aikaisemmin kestoaltaan viiden viikon mittaisia, mutta viimeisen 10 vuoden ajan kurssit ovat kestäneet kaksi viikkoa. (Mänty 2007.) Opiskelijaksi hakevan nuoren kanssa työskentelee yhteistyössä valintakurssin aikana lukuisia henkilöitä, esimerkiksi kaikille yhteisten aineiden opettaja, yhden tai yleensä useamman ammatillisen koulutusalan opettaja, asuntolan ohjaajat, (vähintään 2 eri henkilöä), vapaa-ajan ohjaaja, terveydenhoitaja, psykologi ja alkuhaastattelun tekijä (oppilaitoksen johtaja).

Kurssin aikana opiskelijaksi hakeva osallistuu yhteisten aineiden opiskeluun, työharjoitteluihin eri ammattialoilla sekä asumisvalmennukseen. Valintakurssilla yhteisiä aineita ovat atk, äidinkieli ja matematiikka. Näiden tuntien aikana on tarkoitus kartoittaa opiskelijan jo olemassa olevia opiskeluvalmiuksia. Eräs valintakurssin loppupuolella opiskelijaksi hakeva pohti valintakurssin opetusta seuraavasti: ”...täällähän ei mitään uusia asioita meille vielä opetettukaan...” Kuvaavampaa olisikin käyttää valintakursseilla opetuksen sijasta muita termejä, kuten kartoitus tai osaamisen osoittaminen. Lisäksi opiskelijaksi hakeva osallistuu ammattialojen opiskeluun ja asumisvalmennukseen. Ammattialojen kokeilut suuntautuvat sen mukaisesti, mille koulutuslalle opiskelija on hakemassa. Opiskelijaksi hakeva osallistuu opetukseen pienryhmässä. Asuntolan toimet ovat valintakurssin aikana samanlaiset kuin mahdollisten tulevien opintojen alettua.

4.3 Koulutuskokeilu

Jatkossa oppilaitoksessamme siirrytään pelkästään koulutuskokeilu-
muotoiseen opiskelijavalintaan. Koulutuskokeilujaksot sijoittuvat huhti-
toukokuuhun. Koulutuskokeilu toteutetaan opetuksen lomassa siten, että
oppilaitoksessa ammattialoilla opiskelevat opiskelijat ovat
työssäoppimisjaksolla ja samaan aikaan koulutuskokeiluun osallistuvat ovat
jaksolla oppilaitoksessamme. (Mänty 2007.) Koulutuskokeilussa opiskelija
tulee oppilaitokseen yleensä kahden viikon jaksolle. Opiskelija osallistuu
koulutuskokeiluun siinä toimipaikassa, josta hän opiskelupaikkaa hakee.
Toimipaikalla tarkoitetaan tässä pääkoulun lisäksi sivutoimipisteitä, joita
Alavuden erityisammattikoululla on tällä hetkellä Kälviällä, Seinäjoella, Ulvilassa
ja Vaasassa. Opiskelija osallistuu koulun normaaliin opetus- ja vapaa-
ajantoimintaan siinä opiskeluryhmässä tai koulutuslalla, johon hän on
hakemassa. Oppimisvalmiuksien kartoituslomake soveltuu samalla tavalla
koulutuskokeilun kuin valintakurssin kautta tapahtuvaan valintaan.

Valintakurssin tai koulutuskokeilun tavoitteena on opiskelijan tutustuminen oppilaitokseen. Lisäksi oppilaitoksessa päästään tutustumaan opiskelijaan henkilökohtaisesti. Valintakurssi ja koulutuskokeilu ehkäisevät myös osaltaan opintojen keskeyttämisiä, sillä opiskelija saa jakson aikana henkilökohtaisesti käsityksen oppilaitoksesta johon hän on hakenut. Valintakurssin tai koulutuskokeilu jakson jälkeen opiskelija voi myös itse päätyä ratkaisuun, että hän ei ota opiskelupaikka vastaan. (Mänty 2007.)

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan transitio- eli siirtymävaihe perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen tai lukioon on syrjäytymisen kannalta kriittistä aikaa, joten koulutuksen nivelvaiheiden ohjaukseen tuleekin kiinnittää erityistä huomiota, Veijola toteaa (Opetusministeriö 2007.) Ammatilliseen oppilaitokseen hakeminen ja opiskelijaksi pääseminen tapahtuvat juuri tässä tärkeässä vaiheessa.

Lämsä (2007, 299) selvittää tilanteen riskialttiuden johtuvan aikaisemmista kouluongelmista ja erilaisten nuoruusikään liittyvien ongelmien kasaantumisesta lyhyelle aikavälille. Nuorella saattaa olla suuria elämänmuutoksia, kuten kotoa pois muuttaminen opiskelupaikkakunnalle, kaveri- ja tuttavapiirin muuttuminen, uuteen kouluun siirtyminen jne. Lämsä (2007, 299) kutsuu tätä vaihetta nuoren elämässä eräänlaiseksi tiimalasin kapeimmaksi kohdaksi. Ja jos silloin kasaantuu liikaa asioita läpikäytäväksi, tiimalasi tukkeutuu. Ammatillisella erityisoppilaitoksella onkin oma tärkeä rooli tässä ainutlaatuisessa elämänvaiheessa.

4.4 Opiskelijaksi valitseminen

Oppilaitokseen hakenut nuori valitaan valintakurssille tai koulutuskokeiluun hakupapereiden perusteella. Tässä vaiheessa joukosta karsiutuvat ne nuoret, joilla on jo jokin ammatillinen koulutus. Tällä pyritään takaamaan se, että jokaisella on mahdollisuus yhteen ammatilliseen koulutukseen.

Poikkeuksellisesti nuori voi päästä täydentämään vajaaksi jääneen tutkinnon

täydentäviä osia tai saamaan asumisvalmennusta. Mikäli hakijan hoidollinen tarve on liian suuri, voi se olla este valinnalle. Kriteerit valitsemiselle ovat yksilölliset; kohtaavatko koulutuksen tarve ja tarjolla oleva koulutus toisensa. Viime vuosiin asti hakijoita oppilaitokseen on ollut runsaasti enemmän kuin opiskelemaan valittuja nuoria. Noin 30 – 50 % hakeneista on saanut opiskelupaikan. Lopullinen valinta tapahtuu hakupapereiden ja valintakurssin tai koulutuskokeilujakson perusteella. (Mänty 2007.)

5 OPPIMISEDELLYTYSTEN KARTOITUS

5.1 Oppimisedellytysten arviointi

Osa Alavuden erityisammattikoulun opiskelijoista kulkee opinpolkunsu kohti ammatillista tutkintoa ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen kautta. Pääsääntöisesti vuoden kestävässä valmentavassa koulutuksessa opiskelija tutustuu lähemmin eri ammatillisiin koulutusaloihin ja kartuttaa opiskelutaitojaan. Etenkin juuri perusopetuksessa päättäneen nuoren voi olla vaikea tietää, mille alalle hän haluaisi kouluttautua. Käytännössä kokeilemisen kautta opiskelija saa todenmukaista tietoa alasta ja omasta kiinnostuksestaan kyseistä ammattialaa kohtaan.

Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee koulutuksen jälkeen osallistumaan edellytystensä mukaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen tai uudelleen koulutukseen (Alavuden erityisammattikoulun toimintakertomus 2007.) Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus auttaa opiskelijaa valitsemaan mahdollisimman sopivan ammattialan. Lämsän (2007, 296) mukaan lähtötason selvityksessä on eduksi se, että voidaan paremmin kartoittaa sopivuutta alalle. Esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa järjestetyt koulutuskokeilut ja tutustumiskäynnit ehkäisevät omalta osaltaan väärän koulutusvalinnan tekemistä.

Lähtötaso eli aktuaalinen taso edustaa ”eilisen tuloksia”, jo kehittyneitä toimintoja (Oksanen 1998, 441). Tässä kehittämishankkeessa oppimisvalmiuksien kartoittamisella en halua korostaa lähtötason tilannetta, vaan kartoittaa opiskelijan vahvuuksia ja erityisen tuen tarvetta kokonaisvaltaisesti. Opiskelijavalinnan yhteydessä saadut dokumentit ja muut tiedot opiskelijasta mahdollistavat myös erityisopiskelijan lähtötilannetta koskevien tietojen kirjaamisen HOJKSiin jo ennen varsinaisen opiskelemisen alkua (Lämsä 2007, 298.) Lisäksi hänen mukaansa lähtötilanneselvitystä ei ole kuitenkaan syytä rakentaa pelkkien olemassa olevien tietojen varaan. Niitä on syytä täydentää heti opintojen alettua erilaisten tilanteiden, kuten haastattelujen kautta. Perusopetuksessa ilmennyt erityisopetuksen tarve ei välttämättä jatku samanlaisena ammatillisessa koulutuksessa. Toisaalta erityisen tuen tarve saattaa ilmetä tai muuttua aiempaa suuremmaksi toiselle asteelle siirtymisen yhteydessä.

On tärkeää, että jokaisella arvioijilla olisi samanlaiset lähtökohdat arvioida opiskelijan taitoja ja tuen tarpeita. Kehittämältäni lomakkeelta tiedot siirretään koulun tietoverkkoon tiivistettyyn muotoon ja sieltä tiedot ovat valintatyöryhmän saatavilla varsinaisen valinnan tueksi.

Oppimisvalmiuksien kartoituslomakkeella arvioidaan mm. tarkkaavaisuutta, pitkäjänteisyyttä, ohjeiden ymmärtämistä, opiskelijan oppimisstrategioita, oman toiminnan ohjaamista, motivaatiota, viretasoa ja sosiaalisia taitoja. Nämä keskeiset osa-alueet löytyvät opiskelutaitojen kartoituslomakkeesta. (Liite 1). Muurosen (2000, 28) mukaan edellä mainitut ovat tärkeitä asioita, jotka vaikuttavat oppimiseen.

Nuoren kehittyminen tulevaisuuden selviytyjäksi on pitkä prosessi. Parhaimmillaan kannustava kokonaisympäristö rakentuu toisiaan seuraavista, samansuuntaisesti toimivista palvelujärjestelmistä. Joustava siirtyminen vaiheesta toiseen luo turvallisuutta, varsinkin jos yhteistyön muodot eri osapuolten kesken perustuvat samaan tausta-ajatteluun. Sisäinen turva syntyy ulkoisesti turvallisissa olosuhteissa turvallisten aikuisten avulla. (Holopainen, Ikonen, Virtanen, Hietanen, Kovanen, Kuorelahti & Rönty 2001, 99.)

Oppiminen on aktiivinen prosessi. Siinä opiskelija valikoi, jäsentää ja tulkitsee vastaanottamaansa tietoa omista, ehkä tiedostamattomistakin, pyrkimyksistä lähtien. Koska oppiminen on kontekstisidonnaista, opettajan tehtävänä on suotuisan oppimisympäristön luominen. Opiskelijalla voi olla opiskeltavasta asiasta jo jonkin verran aikaisempaa tietoa ja siihen liittyviä ennakko-odotuksia, asenteita ja mielikuvia, jotka ohjaavat tiedon tulkintoja. Tulkinta voi osua oikeaan, mutta se voi myös olla väärin ymmärretty, Opettaja tutkiessa oppilaan osaamisen tasoa analysoi samalla virhekesitysten esiintymistä ja niiden kohdentumista. (Holopainen ym. 2001, 105.)

5.2 Opintojen jatkuessa tehtävä arviointi

Opintojen alussa tehty arviointi antaa tietoa opiskelijan oppimisvalmiuksista, vahvuuksista ja erityisen tuen tarpeista.

Opettaja voi tarkastella saatuja havaintoja ja suunnata opetustaan varsinaisella perusoppijaksolla. Muurosen (2000, 28) mukaan opiskelijan vahvuuksien tiedostaminen edesauttaa oppimismotivaation syntymistä, itsetunnon kohoamista sekä opiskelun kokemista mielekkääksi.

Opettaja ei voi muuttaa ketään, mutta parhaimmassa tapauksessa hän pystyy luomaan ympäristön ja ilmapiirin, joka kannustaa löytämään omat vahvuutensa (Muuronen 2000, 28 – 29.) Arviointi kohdentuu opiskelijan suoritukseen, ei persoonaan (Holopainen ym. 2001, 107).

Opettajan tehtävänä on sytyttää kipinä oppimiseen, ohjata opiskelija hakemaan tietoa ja auttaa löytämään omin tapa oppia. Opettaja voisi olla myös prosessissa, jossa opiskelija pystyisi hyväksymään myös omat kehittymisen haasteensa. Tässä opettaja voi olla itse mallina, yrittämättä olla erehtymätön, aina oikeassa oleva, vaan hän voisi tunnustaa reilusti omat virheensä. (Muuronen 2000, 29.)

Laadullinen arviointi on vaikeaa ja työlästä, mutta se antaa huomattavasti enemmän yksilöllistä informaatiota kuin keskinäiseen vertailuun pohjautuva numeerinen arviointi (Oksanen 1998, 442).

Jotta arviointi ei jäisi yksipuoliseksi, on tietoja Oksasen (1998, 452) mukaan kerättävä monilta eri henkilöiltä. Tällöin tulee esimerkiksi valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa ottaa mukaan mahdollisesti opiskelijan vanhemmat tai huoltajat ja oppilaitoksessa toimiva moniammatillinen tiimi.

5.3 Arvioinnin eri muodot ja kohteet

Arvioinnin kohteena voi olla oppiminen ja oppimisprosessi. Näistä puhuttaessa Oksasen (1998, 442) mukaan opetus tähtää konkreettisiin, mitattaviin toimintoihin. Toiminnot ovat pilkottu osatavoitteisiin, joihin pyritään aina yhteen kerrallaan. Kun tavoite on saavutettu, lähdetään etenemään kohti seuraavaa osatavoitetta. Tässä mallissa kriteerinä on oikea vastaus kysymykseen, oikea reaktio tai toiminto ärsykkeeseen. Tämä malli on selkeä, arkiajattelun mukainen sekä opettajan kannalta helppo, johdonmukainen ja turvallinen, mutta myös opettajan valtaa tukeva. (Oksanen 1998, 442.)

Myös informaation prosessointia voidaan arvioida. Ennen kuin opiskelija voi aloittaa jonkin tehtävän tekemisen, tulee hänen saada kaikki sen tekemiseen liittyvä tieto täsmällisenä käyttöönsä. Kun on varmistuttu siitä, että opiskelija tietää mitä ja miten hänen pitää tehtävä tehdä, päästään pohtimaan sitä, miten hän käsittelee informaatiota. Opettajan tehtävänä on Oksasen (1998, 444) mukaan auttaa opiskelijaa itsensä ilmaisussa, jolloin myös arvioinnin tulee kohdistua opettajan toimenpiteiden ja oppijan väliseen vuorovaikutukseen.

Sisäistä oppimishalua voidaan arvioida motivoitumisena oppimistilanteessa. Oksasen (1998, 445) mukaan vaikeimmin kehitysvammaisten kohdalla oppimishalua ilmentävät reaktiot voivat olla hyvinkin huomaamattomia, kuten katseen siirtyminen ja kohdistuminen oppimiskohteeseen, tietty ilme tai liike.

Onkin ensiarvoisen tärkeää, että ohjaavat henkilöt oppivat tunnistamaan miten oppimishalu ilmenee.

Oppimaan oppimista arvioitaessa tulee huomio keskittää tapaan, jolla opiskelija oppii parhaiten. Mikäli opiskelija ei tiedä, miten hän oppii ja toimii, opettajan tulee välittää hänelle tämä tieto. Edistymistä tulee tarkkailla jatkuvasti huomioimalla pienetkin muutokset suoriutumisessa, motivaatiossa, asenteissa ja sosiaalisessa toiminnassa. (Oksanen 1998, 446 – 447.)

Arvioinnin kohteena voivat olla tukitoimet ja ympäristöolot. Tarvittavien tukitoimien laatua ja laajuutta tulee kartoittaa, jotta yksilön riippumattomuutta, tuottavuutta ja yhteisöön sulautumista voidaan edistää mahdollisimman tehokkaasti. (Oksanen 1998, 448.)

Oppijan suhdetta tehtävän ja ympäristön asettamiin vaatimuksiin voidaan arvioida. Silloin arvio kohdistetaan oppimistilanteen osatekijöihin – opiskelijaan, ohjaajaan ja materiaaliin. Lisäksi voidaan arvioida Oksasen (1998, 449) mukaan oppijan ja ympäristön välinen vuorovaikutus. Opiskelijan toiminta voi olla erilaista erilaisissa ympäristöissä.

Opettajan toiminta ja opetuskäytännöt ovat yksi arvioinnin kohteista. Koko oppilaitoksen kannalta on tärkeää, että yhdessä arvioidaan nykyisiä toimintamalleja. Erityisesti silloin kun koko henkilökunnalla on yhteinen kasvatusvastuu. Oksasen (1998, 451) mukaan se, millaisia käsityksiä opettajalla on oppimisesta ja opettamisesta, vaikuttaa oleellisesti siihen, miten opettaja järjestää opetuskäytäntönsä. Näitä voivat olla esimerkiksi opiskelijoiden ryhmittely, oppimisympäristö, työjärjestys tai resurssien kohdentaminen. Arvioinnin kannalta on erittäin tärkeää, että opettaja analysoi jatkuvasti vuorovaikutustilanteita, esimerkiksi omia taitojaan vastata opiskelijoiden tarpeisiin ja opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia toisiltaan (Oksanen 1998, 451). Opiskelijoilta saatu palaute onkin ensiarvoisen tärkeässä asemassa. Lisäksi mielestäni on tärkeää huomioida opiskelijan itsearviointi eri tilanteissa.

Tässä kehittämishankkeessa oppimisvalmiuksien kartoituslomake noudattaa informaalisien arvioinnin periaatteita. Informaalinen arviointi ei ole Holopaisen (2001, 91) mukaan standardoitua eikä etukäteen tarkasti suunniteltua, vaan se ohjautuu opiskelijan ja tilanteen mukaan. Opiskelijaksi hakevan nuoren oppimisvalmiuksia kartoitetaan yhdessä opiskelijan kanssa arkielämän tilanteissa. Arvioija on eräänlainen etsivä; hyvä etsivä selvittää monipuolisesti oppimista vaikeuttavat tekijät. (Holopainen ym. 2001, 91 – 92.) Yhtä tärkeää on tunnistaa opiskelijan vahvuudet, jonka varaan yksilöllisiä oppimistavoitteita voidaan rakentaa.

6 KEHITTÄMISHANKKEEN KULKU

Oppimisvalmiuksien kartoituslomake on muokattu Haukkalan koulun oppimistaitojen arviointilomakkeesta. Tutustuin lomakkeen sisältöön ja havaitsin sen soveltuvan oman oppilaitokseni käyttöön muokattavaksi. Lisäksi hankin tutkittavakseni Haukkalan koulun julkaisun; HOJKS oppimisen ja arvioinnin tukijana (Tilus 2000.) Näiden pohjalta lähdin muokkaamaan lomakkeen sisältöä ja ulkoasua oppilaitoksemme tarvetta vastaavaksi. Lupa lomakkeen käyttämiseen ja muokkaamiseen on kysytty rehtori Pirjo Tilukselta kehittämishanketyöskentelyn aikana.

Noin vuosi sitten aloitin kehittämishankkeen työstämisen tutustumalla jo oppilaitoksessamme olemassa oleviin oppimistaitojen arviointitapoihin. Sillä hetkellä ei varsinaisesti ollut käytössä yhteistä lomaketta, vaan valintakurssin tai koulutuskokeilun työntekijä ja opettaja keräsi havaintoja opiskelijasta valintakurssin aikana omalla tavallaan. Valintakurssin päätyttyä opettajat kokosivat omat havaintonsa verkkoon tiivistelmäksi, joka oli myöhemmin valintatyöryhmän käytössä. Jotta opiskelutaitojen arviointi perustuisi oppilaitoksessamme samoihin yhteisiin tavoitteisiin ja määritelmiin, tulisi opettajien käytössä olla yhdenmukainen arviointimenetelmä.

Valintakurssin tai koulutuskokeilujakson aikana muodostuu kuva opiskelijaksi hakevan nuoren vahvuuksista ja erityistuen tarpeista. Tämä syntyvä käsitys ohjaa opiskelijan polkua merkittävästi. Esimerkiksi on erityisen tärkeää, että opiskelijan oppimisvalmiuksista saadaan riittävän hyvä käsitys. Yleensä hakijoita oppilaitokseen on monin verroin enemmän kuin vapaita opiskelupaikkoja. Vain osa hakijoista kutsutaan valintakurssille, ja heistä seuloutuu valintakurssin aikana ne opiskelijat, jotka saavat opiskelupaikan. Mielestäni valintakurssin tai koulutuskokeilun aikana opiskelijasta saadut tiedot antavat hyvän käsityksen opiskelijan lähtötilanteesta.

Lähtötilanteen selvityksen tavoitteena on luoda Lämsän (2007, 299) mukaan kokonaiskuva opiskelijasta, hänen opiskeluhistoriastaan, oppimisedellytyksistään sekä muista opiskelun, oppimisen ohjaamisen ja opetusjärjestelyiden suunnitteluun vaikuttavista tekijöistä. Tässä kehittämishankkeessa olen syventynyt edellä mainitusta osa-alueista oppimisedellytyksiin.

6.1 Kokemuksia käytännössä

Oppimisvalmiuksien kartoituslomake oli koeluontoisesti käytössä kesän 2007 valintakurssilla. Aluksi tiedotin menetelmästä kurssin aikana työskenteleviä kaikille yhteisten aineiden opettajia. He ottivat kartoituslomakkeet koekäyttöön. Opettajat täyttivät lomaketta oppituntien sekä muiden nuoren ja opettajan välisten vuorovaikutteisten tilanteiden jälkeen. Lisäksi hakijat saivat itse kertoa omista oppimisvalmiuksistaan ja tuen tarpeistaan. Opettajat merkitsivät tiedot lomakkeelle. Muokkasin lomakkeen sisältöä ennen valintakurssia ja sen jälkeen käytännössä esille tulleiden asioiden pohjalta. Esimerkiksi kartoituslomakkeessa oli selkeä puute matemaattisten taitojen kohdalla, joten lisäsin tämän osa-alueen lomakkeeseen.

Lomakkeet olivat valintakurssin aikana jatkuvan arvioinnin välineenä. Arvioija tulosti lomakkeen jokaista opiskelijaa kohden. Lomakkeet täyttyivät vähitellen

valintakurssin aikana. Lopuksi opettaja teki yhteenvedon keräämistään tiedoista koulun sisäiseen verkkoon. Valintakurssin tai koulutuskokeilun ajan opiskelijan ympärillä toimii tiimi, joka muodostuu kaikille yhteisten aineiden opettajasta ja vähintään kahdesta asuntolan ohjaajasta. Tämä yhteenvedo oli apuna tiimin loppupalaverissa, jossa tehdään koontia valintakurssista. Yksi tiimin jäsenistä edustaa tiimiä valintakokouksessa, jossa lopullinen opiskelija valinta tehdään.

Valintakurssin jälkeen kaikille yhteisten aineiden opettajat pitivät lomaketta toimivana sekä selkeänä ja helposti täytettävänä. Lisäksi esille nousi arvioinnin kohdentuminen yhdenmukaiseen lomakkeeseen. Tämä nousi keskusteluissa yhdeksi tärkeäksi kehittämishankkeeni merkitykseksi.

7 POHDINTA

Oppimisedellytysten kartoituslomakkeen kehittäminen oli mielenkiintoista ja palkitsevaa. Olin itse mukana työskentelemässä valintakurssilla kaikille yhteisten aineiden opettajana. Kehittämishanke eteni tehokkaasti, sillä sain nopeasti palautetta muilta opettajilta siitä, mihin suuntaan lomaketta tulisi kehittää. Tein heti toivotut muutokset ja saimme testatuksi jo kehiteltyä lomaketta käytännössä. Jatkossa valintakurssien jäädessä historiaan ja koulutuskokeilujaksojen tullessa voimakkaammin tilalle tulee lomaketta tarvittaessa edelleen kehittää ja muokata.

Omalle opetusryhmälleni, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan linjan opiskelijoille tulisi kehittää kohderyhmän tarpeita paremmin vastaava oppimistaitojen arviointilomake, jossa erilaiset kartoituskohteet tulisi pilkkoa pienempiin osiin.

Oppimisvalmiuksien kartoituslomakkeen avulla saatuja tietoja voisi hyödyntää opiskelijan edistymisen seurannassa ja arvioinnin tukena opintojen aikana. Kartoitetut tiedot olisivat ikään kuin lähtölaskenta opiskelijan arvioinnille. Lisäksi lomakkeeseen voisi liittää osion opiskelijan itsearviointista.

Oppilaitoksessamme järjestetään opintojen alussa, syksyllä kotijoukkojen päivä. Tuon päivän tarkoituksena on tuoda koulutyötä tutuksi ja asettaa yhteisiä tavoitteita ja päämääriä opinnoille. Oppimisvalmiuksien kartoituslomaketta voisi myös edelleen kehittää opiskelijan, kotijoukkojen ja oppilaitoksen yhteiseksi ponnistuslaudaksi. On mielestäni äärimmäisen tärkeää että jokainen osapuoli tulisi tietoiseksi opiskelijan valmiuksista ja erityisistä tuen tarpeista.

LÄHTEET

Holopainen, P., Ikonen, O., Ojala, T., Virtanen, P., Hietanen, A., Kovanen, P., Kuorelahti, M. & Rönty, S. 2000. Oppilaan yksilötason arviointi. Teoksessa P. Holopainen, O. Ikonen & T. Ojala (toim.) Arviointi opetuksen ja oppimisen ohjausta tukevana toimintana. Tukea tarvitsevien opetuksen kehittäminen kunnissa ja oppilaitoksissa. Kehittyvä koulutus 1/2001. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy, 88 – 147.

Lämsä, A-L. 2007. HOJKS erityisopiskelijan opintojen ja elämän suunnittelun välineenä. Teoksessa O. Ikonen, & P. Virtanen. (toim.) Erilainen oppija – yhteiseen kouluun. Kokemuksia yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden kehittämisestä. JUVA: PS-kustannus, 293 – 312.

Muuronen, A. 2000. HOJKS ja oppimistaitojen kartoitus yläasteella. Teoksessa: P. Tilus, E-K. Kirjavainen, A. Muuronen, A Revonkorpi, P. Ukkola. & S-R. Vuorenmaa (toim.). HOJKS oppimisen ja arvioinnin tukijana. Haukkalan koulun julkaisu. Jyväskylä: Jyväsmöniste.

Mänty, T. 2000. Ammatillisista erityisoppilaitoksista elämään. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 159.

Oksanen, E.1998. Arviointi. Teoksessa O. Ikonen (toim.) Kehitysvammaisten opetus, mitä ja miten? Helsinki: Kehitysvammaliitto ry, 437 – 457.

Päivänsalo, P. & Miettinen, K. 2003. Selvitys vammaisten opiskelijoiden valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta kevätlukukaudella 2003. Helsinki: Opetushallitus.

Toimintakertomus, Alavuden erityisammattikoulu 2006 – 2007.

Alavuden erityisammattikoulu. [Viittaus 15.9.2007].
<http://www.aeak.fi/index2.htm>

Opetusministeriö. Opetusministeriön ylitarkastajan Elsi Veijolan haastattelu. Julkaistu 8.5.2003. [Viittaus 15.9.2007].
[/http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2003/0805/syrjaytyminen.html](http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2003/0805/syrjaytyminen.html)

Opetusministeriö. [Viittaus 15.9.2007].
<http://www.oph.fi/txtpageLast.asp?path=1,436,31617>

Henkilökohtainen tiedonanto:
Mänty, T. 28.9.2007. Alavuden erityisammattikoulun johtaja.

OPPIMISVALMIUKSIEN KARTOITUS

Alkuperäisen lomakkeen suunnitellut Tilus,P ja Vuorenmaa S-R.

Nimi: _____ Päiväys ____ / ____ 200__

Tilaa kuvalle

Ohje:

0 = ei arvioitu

1 = ei hallitse ollenkaan

2 = hallitsee jonkin verran

3 = hallitsee hyvin

4 = hallitsee erittäin hyvin

Tarkkaavaisuus

Suuntaaminen

Kiinnittää huomionsa tehtävän kannalta tärkeisiin asioihin	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

Ylläpito

Tekee pitkäjänteisesti ja jaksaa tehdä aloittamansa työn loppuun	0	1	2	3	4
Pystyy keskittymään tehtäviinsä ulkoisista häiriöistä huolimatta	0	1	2	3	4
Työskentelee yhtäjaksoisesti eikä jää haaveilemaan	0	1	2	3	4

Vaihtaminen

Siirtyy joustavasti tilanteesta ja tehtävästä toiseen	0	1	2	3	4
---	---	---	---	---	---

Oman toiminnan ohjaus

Suunnittelu

Hyväksyy annetut tehtävät	0	1	2	3	4
Kuuntelee ohjeet ennen aloitusta	0	1	2	3	4
Pystyy seuraamaan ohjeita	0	1	2	3	4

Toiminnan ohjaus

Työskentelee huolellisesti	0	1	2	3	4
Huomaa virheensä ja korjaa ne oma-aloitteisesti	0	1	2	3	4
Arvioi osuutensa onnistumisessa ja epäonnistumisessa oikein	0	1	2	3	4

Oma-aloitteisuus

Esittää oma-aloitteisesti ideoita ja suunnitelmia	0	1	2	3	4
Aloittaa työnsä yhteisen ohjeen perusteella	0	1	2	3	4

Impulsiivisuus ja yliaktiivisuus

Impulsiivisuus

Jaksaa odottaa vuoroaan	0	1	2	3	4
Harkitsee ongelmatilanteissa	0	1	2	3	4

Yliaktiivisuus

Pystyy olemaan rauhallisesti paikallaan	0	1	2	3	4
pystyy työskentelemään rauhallisesti	0	1	2	3	4

Motivaatio ja viretaso

On motivoitunut opiskelemaan	0	1	2	3	4
Tulee kouluun ajallaan	0	1	2	3	4
Huolehtii tavaroistaan	0	1	2	3	4
Ottaa vastuuta opinnoistaan	0	1	2	3	4

Muisti, oppiminen ja oppimisstrategiat

Oppii opettavat asiat nopeasti	0	1	2	3	4
Omaa perusopiskelutaidot	0	1	2	3	4

Kielelliset taidot

Kuuntelu ja puhuminen

Sanavarasto	0	1	2	3	4
Ymmärtää kuulemansa ohjeet	0	1	2	3	4
Ilmaisee asiansa ymmärrettävästi	0	1	2	3	4

Lukeminen

Osa lukea	0	1	2	3	4
Ymmärtää suoraa tekstiä	0	1	2	3	4

Kirjoittaminen

Osa kirjoittaa	0	1	2	3	4
Tuottaa omaa tekstiä	0	1	2	3	4

Matemaattiset taidot

Osa yhteen- ja vähennyslaskuja < 20 luvuilla	0	1	2	3	4
Osa yhteen- ja vähennyslaskuja > 20 luvuilla	0	1	2	3	4
Osa kertotaulua	0	1	2	3	4

Motoriikka

Hienomotoriset taidot	0	1	2	3	4
Karkeamotoriset taidot	0	1	2	3	4

Sosiaaliset taidot

Pyytää apua, kun ei osaa	0	1	2	3	4
Ottaa vastaan neuvoja ja palautetta	0	1	2	3	4

Ryhmässä

Reagoi tarkoituksenmukaisesti muihin ihmisiin	0	1	2	3	4
Pystyy osallistumaan ryhmätilanteisiin	0	1	2	3	4
Saa kontaktin muihin opiskelijoihin	0	1	2	3	4
Saa kontaktin henkilökuntaan	0	1	2	3	4
On aktiivinen ryhmän jäsen	0	1	2	3	4
Vuorovaikutus muiden kanssa onnistuu	0	1	2	3	4
Havaitsee, mitä ryhmässä tapahtuu	0	1	2	3	4
Osa asettua toisen asemaan	0	1	2	3	4